

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування
підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)
на тему: «Теоретичні та практичні аспекти обліку й контролю на малих
підприємствах (на прикладі ТОВ «Світанок-Одеса»)»
(назва теми)

Виконавець:

судентка ФМОІТ 2 курс 1 група

Баркар Світлана Олександрівна _____
(прізвище, ім'я, по-батькові) (підпис)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)
Сиротенко Наталія Анатоліївна _____
(прізвище, ім'я, по-батькові) (підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних економічних умовах малі підприємства відіграють ключову роль для економіки, створюючи робочі місця та сприяючи зростанню ВВП. Малі підприємства гнучкі, що дозволяє їм більш оперативно реагувати на зміни ринкових умов і пристосовуватися до потреб споживачів. Водночас такі компанії стикаються з низкою проблем, зокрема з обмеженими фінансовими й кадровими ресурсами, що ускладнює процес якісного ведення обліку та забезпечення дієвого внутрішнього контролю.

Облік і контроль на малих підприємствах є важливими елементами системи управління, які дозволяють забезпечити достовірність і прозорість фінансової інформації, що є необхідною для прийняття ефективних управлінських рішень. Враховуючи обмежені можливості малого бізнесу, організація облікових процесів потребує особливих підходів. Малі підприємства мають можливість використовувати спрощені форми обліку, що знижує адміністративне навантаження, проте водночас створює ризики для точності та своєчасності інформації. Крім того, контрольні процедури на таких підприємствах часто є недостатньо розвиненими, що може негативно позначитися на фінансовій стабільності підприємства.

Важливість вивчення теоретичних та практичних аспектів обліку й контролю на малих підприємствах зумовлена необхідністю розробки адаптованих методів обліку, що враховують специфіку діяльності та обмежені ресурси таких компаній. Це є особливо важливим для забезпечення відповідності вимогам законодавства, оптимізації фінансових процесів і підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу.

У сфері обліку та контролю проводилося багато досліджень відомими вітчизняними вченими та експертами. У цій царині працювали: Васильєва В.Г.[2], Гаркуша С.А.[4], Дроздова О.Г.[11], Мелень О.В.[20], Меліхова Т.О.[21], Подольська І.С.[28], а також іноземні вчені: Itang A. E. [56], Putra Y. M. [57], Tojimatov A.A. [58] зробили вагомий внесок у дослідження даної теми.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є вивчення теоретичних і практичних особливостей обліку й контролю на малих підприємствах, розробка рекомендацій спрямованих на вдосконалення облікових та контрольних процедур з урахуванням специфіки малого бізнесу. У процесі дослідження розглянуто сучасні підходи до організації обліку й контролю, нормативно-правові вимоги, а також практичні аспекти використання автоматизованих систем обліку на малих підприємствах.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі завдання:

- розглянути теоретичні засади бухгалтерського обліку й контролю на малих підприємствах, визначити їхню роль і значення для управлінської діяльності;
- вивчити чинну нормативно-правову базу, що регулює бухгалтерський облік на малих підприємствах в Україні, та оцінити її вплив на організацію облікових процесів;

- дослідити сучасні методи і підходи до обліку й контролю, зокрема можливості застосування спрощених форм обліку та систем внутрішнього контролю;

- проаналізувати особливості автоматизації облікових процесів на малих підприємствах і визначити ефективність використання сучасного програмного забезпечення;

- виявити основні проблеми та ризики, з якими стикаються малі підприємства в організації обліку й контролю, та розробити рекомендації щодо їх покращення;

- використати економіко-математичну модель для дослідження впливу факторів на рентабельність продажів у ТОВ «Світанок-Одеса».

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження в роботі є процес обліку й контролю на малих підприємствах. Предметом дослідження є система бухгалтерського обліку і контролю у ТОВ «Світанок-Одеса».

Методи дослідження. Для дослідження класифікації підприємств за розміром використано методи аналізу і синтезу. За допомогою аналізу та узагальнення літературних джерел було виявлено дискусійні питання з обліку та контролю на малих підприємствах та розглянуто рекомендації. Під час дослідження фінансового стану та ефективності діяльності ТОВ «Світанок-Одеса» застосовано метод аналізу статистичних даних та фінансово-економічних показників підприємства.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є чинні нормативно-правові акти, публікації з обліку й контролю на малих підприємствах, Інтернет ресурси, первинні документи, реєстри, звітність ТОВ «Світанок-Одеса».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (59 найменувань) та 30-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 69 сторінок. Основний зміст викладено на 59 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 2 рисунка.

Публікації та апробація досліджень. За результатами даного дослідження опубліковано роботу: Баркар С. О. Роль та перспективи використання інформаційних технологій в обліку торговельного підприємства. Сучасні тенденції розвитку теорії і практики обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених, 10 листопада 2023 р. К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. С. 70-71.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні аспекти обліку на малих підприємствах»* розглянуто теоретичні засади бухгалтерського обліку, досліджено чинну нормативно-правову базу, що регулює облік та визначено проблемні аспекти обліку на малих підприємствах.

У другому розділі *«Практичні питання обліку на малих підприємствах (на прикладі ТОВ «Світанок-Одеса»)»* надано загальну характеристику ТОВ «Світанок-Одеса», досліджено особливості обліку на підприємстві та запропоновано шляхи його удосконалення.

У третьому розділі *«Аналіз і контроль на малих підприємствах»* здійснено фінансово-економічний аналіз показників діяльності підприємства, розглянуто

особливості внутрішнього контролю та запропоновано шляхи його покращення, за допомогою економіко-математичного моделювання здійснено оцінку впливу факторів на рентабельність продажів підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити низку важливих висновків.

1. Законодавством України визначено чіткі критерії для класифікації підприємств за розміром, зокрема для малих підприємств, якими вважаються суб'єкти господарювання з кількістю працівників до 50 осіб та річним доходом не більше 10 мільйонів євро. Для віднесення підприємства до певної категорії необхідна відповідність принаймні двом із трьох встановлених критеріїв. Особливості обліку на малих підприємствах характеризуються високою гнучкістю та спрощеністю. Підприємства мають можливість обирати між загальною та спрощеною системами оподаткування, що суттєво впливає на побудову їхнього облікового процесу. Вітчизняне законодавство пропонує малим підприємствам декілька форм ведення бухгалтерського обліку: журнальну, просту, спрощену та автоматизовану. Кожна з форм має свої переваги та особливості застосування, що дозволяє підприємствам обирати найоптимальніший варіант залежно від специфіки діяльності, обсягів операцій та наявних ресурсів. Важливою перевагою для малих підприємств є можливість подавати фінансову звітність у скороченому форматі згідно з НП(С)БО 25 "Спрощена фінансова звітність". Це дозволяє підприємствам зосередити більше уваги та ресурсів на основній діяльності, а не на складній звітній документації.

2. Нормативно-правове регулювання обліку малих підприємств здійснюється через низку законодавчих актів, серед яких ключову роль відіграють Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Податковий кодекс України та Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Ці документи створюють гнучку та адаптовану систему обліку, спрямовану на підтримку розвитку малого бізнесу. Дослідження показало, що спрощена система оподаткування є важливим стимулом для розвитку малого бізнесу, проте її застосування супроводжується певними організаційними складнощами.

3. Сучасні тенденції розвитку обліку на малих підприємствах характеризуються впровадженням цифрових технологій, що дозволяють спростити документообіг, звітність та підвищити прозорість ведення бізнесу. Електронні засоби обліку не лише полегшують виконання нормативних вимог, але й створюють кращі умови для залучення інвестицій та покращення кредитоспроможності підприємств. Подальше вдосконалення законодавства у сфері обліку малих підприємств вимагає постійної адаптації до сучасних бізнес-реалій, підтримки професійного розвитку облікових спеціалістів та впровадження технологічних інновацій, що сприятиме підвищенню ефективності та конкурентоспроможності малого бізнесу в Україні.

4. Об'єктом дослідження було обрано Товариство з обмеженою відповідальністю «Світанок-Одеса». Основним видом діяльності ТОВ «Світанок-Одеса» є діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами. Бухгалтерський облік на підприємстві

здійснюється автоматизовано з використанням програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія». Грошові кошти Товариства зосереджені на банківському рахунку. Розрахунки з покупцями, постачальниками та працівниками здійснюються в безготівковій формі. Облік необоротних активів ведеться відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Витрати на придбання основного засобу обліковуються на рахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Після вводу об'єкта в експлуатацію, він обліковується на рахунку 10 «Основні засоби». Нарахування амортизації здійснюється за прямолінійним методом. На підприємстві до товарів відносяться паливно-мастильні матеріали, а саме дизельне паливо, бензин та бітум. Надходження товарів здійснюється на підставі видаткової накладної від постачальника та зареєстрованої акцизної накладної. Документальне оформлення процесу реалізації пального включає підготовку договору купівлі-продажу, рахунку на оплату, товарно-транспортної накладної, видаткової накладної, податкової накладної, платіжних документів та інших підтверджуючих документів, таких як сертифікати якості. ТОВ «Світанок-Одеса» нараховує заробітну плату відповідно до Закону України «Про оплату праці». Оплата праці проводиться за посадовим окладом згідно штатного розпису. Основним документом за яким нараховують заробітну плату є табель обліку робочого часу. Заробітна плата виплачується два рази на місяць. Виплата заробітної плати відбувається методом перерахування коштів з поточного рахунку підприємства в банку на особисті банківські картки робітників. Для обліку розрахунків з працівниками використовується рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці». Облік витрат ТОВ «Світанок-Одеса» ведеться з застосуванням 9-го класу рахунків. Для обліку витрат діяльності використовують рахунки 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» та 95 «Фінансові витрати». Облік доходів ТОВ «Світанок-Одеса» здійснює відповідно до Національного положення (стандарту) 15 «Дохід». Основним видом доходу є дохід від реалізації товарів. Для узагальнення інформації щодо даного виду доходу підприємство використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації». Для синтетичного обліку фінансових результатів ТОВ «Світанок-Одеса» використовує рахунок 79 «Фінансові результати». ТОВ «Світанок-Одеса» є суб'єктом малого підприємництва та складає спрощену фінансову звітність суб'єкта малого підприємництва Баланс (Форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (Форма № 2-м). Для подання фінансової та податкової звітності контролюючим органам підприємством застосовується програма «FREDO Звіт версія 01.03.145». За результатами фінансового аналізу можна сказати, що підприємство як в 2021 так і в 2022 роках отримало чистий фінансовий результат – прибуток. При цьому сума чистого прибутку в 2022 році склала 258,6 тис. грн, що на 239,1 тис. грн більше ніж в 2021 році. Аналіз імовірності банкрутства підприємства показав, що як в 2021 так і в 2022 роках підприємство має стабільний фінансовий стан та йому не загрожує банкрутство.

5. Задля покращення системи обліку рекомендуємо підприємству зменшувати обсяг паперової документації, шляхом використання автоматизованих систем обліку та обміну інформацією з контрагентами. Також рекомендуємо підприємству перейти

від використання паперових товарно-транспортних накладних (ТТН), які надсилаються поштою для отримання підпису та печатки клієнта, до застосування електронних ТТН (Е-ТТН), що дасть змогу значно скоротити час на отримання документів, а також знизить витрати на їх транспортування. За результатами проведеного дослідження було виявлено, що у ТОВ «Світанок-Одеса» відсутня окрема служба внутрішнього контролю. Проте, згідно посадових інструкцій працівники виконують ті чи інші обов'язки, що стосуються внутрішнього контролю. Рекомендуємо для покращення внутрішнього контролю підприємству надсилати запит до контрагентів з метою надання згоди на передачу інформації щодо їх включення або виключення з переліку ризикових платників податків.

6. За результатами здійсненого регресійно-кореляційного аналізу рентабельності продажів ТОВ «Світанок-Одеса» було виявлено, що найбільш значущими факторами, що впливають на результативний показник є частка операційних витрат в чистому доході та рентабельність реалізованих товарів.

АНОТАЦІЯ

Баркар С. О. «Теоретичні та практичні аспекти обліку й контролю на малих підприємствах (на прикладі ТОВ «Світанок-Одеса»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». - Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2024.

У роботі розглянуто теоретичні аспекти обліку й контролю на малих підприємствах.

Проаналізовано класифікацію підприємств за розміром, нормативно-правове забезпечення та розглянуто дискусійні питання обліку малих підприємств, а також практичний досвід ТОВ «Світанок-Одеса».

Запропоновано напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку та контролю на малому підприємстві.

Ключові слова: мале підприємство, облік, контроль, фінансово-економічний аналіз, економіко-математичне моделювання.

ANNOTATION

Barkar S. «Theoretical and practical aspects of accounting and control in small enterprises (on the example of «Svitanok-Odesa» LLC).

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting, auditing and taxation of business activities».

Odessa National Economics University. – Odesa, 2024.

The work deals with the theoretical aspects of accounting and control in small enterprises.

Author analysis the classification of enterprises by size, regulatory and legal support and considers controversial issues of accounting for small enterprises, as well as the practical experience of «Svitanok-Odesa» LLC.

Author offers the directions for improving the accounting and control system at the

small enterprise.

Keywords: small enterprise, accounting, control, financial and economic analysis, economic and mathematical modeling.